

Nederlandse Regeringsverklaring (November 1967)

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. Johannes Marten Den Uyl (1919-1987) 1927-1987. Overige stukken betreffende Europese economische en politieke samenwerking. 1967-1968, 1983, 1985-1987. 2 pakken. 1967-1968, 452.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

URL: http://www.cvce.eu/obj/nederlandse_regeringsverklaring_november_1967-nl-19263ba0-b3cd-4476-8441-fd98ee911562.html

Publication date: 21/10/2012

Regeringsverklaring inzake de toetreding van het Verenigd Koninkrijk en andere landen tot de Europese Gemeenschappen.

Mijnheer de Voorzitter,

Het is de Regering een behoefte in dit ernstige uur van de na-oorlogse geschiedenis van Europa U op de hoogte te stellen van de jongste gebeurtenissen, die zich afgelopen dinsdag in de EEG-Raad hebben voorgedaan. Overduidelijk is daar gebleken - hetgeen men reeds had kunnen vermoeden - dat vijf EEG-landen niet alleen bereid zijn tot, maar insisteren op de opening van onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk, Ierland, Denemarken en Noorwegen over de toetreding van deze landen tot de Europese Gemeenschappen. Eén land echter is hiertoe niet bereid. Het was zelfs niet te bewegen onderhandelingen te aanvaarden, laat staan de toetreding. Eergisteren bleef de voorzitter van de Raad, na lange en vruchteloze discussies, niets anders over dan vast te stellen en ik haal aan

"dat vijf Lid-Staten zich schaarden achter het standpunt van de Europese Commissie. Zij hebben zich uitgesproken voor de onmiddellijke opening van onderhandelingen met het doel te geraken tot de toetreding van het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Ierland en Noorwegen, opdat deze onderhandelingen gevoerd kunnen worden parallel met het proces van economisch herstel in het Verenigd Koninkrijk. Eén Lid-Staat meent dat het proces van herstel van de Britse economie voltooid moet zijn voordat de Engelse aanvraag opnieuw in beschouwing kan worden genomen. Derhalve is er, op dit ogenblik, geen overeenstemming in de Raad over de voortzetting van de procedure."

Het lijkt mij overbodig om met U hier het verloop van de gebeurtenissen na te gaan, die tot deze toestand hebben geleid. De geschiedenis daarvan is aan elkeen genoegzaam bekend. Maar wel is het nodig vast te stellen, dat Frankrijk voor de derde maal in minder dan tien jaar een ontwikkeling heeft geblokkeerd, die door de overgrote meerderheid van de publieke opinie in Europa verwacht en gewenst werd. Een ontwikkeling, mijnheer de Voorzitter, die geheel in de lijn lag van al datgene dat zegenrijk en constructief is geweest in de Europese geschiedenis sinds 1945, nl. de groei naar een waarlijk verenigd werelddeel. Drie maal in tien jaar is veel - te veel om een dergelijke blokkering te kunnen verklaren of rechtvaardigen met de bijzondere omstandigheden van een bepaald ogenblik of met de speciale problemen die zich in deze of gene vorm voordoen of hebben voorgedaan. Hier is sprake van een systematische en hardnekkige handelwijze die, naar men moet aannemen, rechtstreeks gegrond is op de meest fundamentele buitenlands-politieke beginselen van de huidige Franse regering. Het is dit aspect dat aan de toestand van het ogenblik zijn volle ernst verleent.

Het is dan ook in dit licht dat wij de gevolgen voor onszelf en voor de Gemeenschap onder ogen moeten zien.

In november 1958 werd door de Franse regering een einde gemaakt aan de onderhandelingen over een Europese vrijhandelszone. Wat ook de bijzondere verdiensten en gebreken mogen zijn geweest van de oplossing die toen werd nagestreefd, een feit is dat de regering van één van de zes Lid-Staten, zonder vooroverleg en in weerwil van voorafgaande verklaringen van medewerking, aan een ontwikkeling een einde maakte die, al was het langs een omweg, wellicht toch tot het doel van een verenigd Europa had kunnen voeren.

In januari 1963 werd door de Franse regering een einde gemaakt aan de reeds ver gevorderde onderhandelingen over de toetreding van het Verenigd Koninkrijk en andere landen tot de Europese Gemeenschappen. Was de voorgaande gebeurtenis reeds ernstig, die van januari 1963 was dat des te meer, omdat alles er op leek te wijzen dat een historisch proces op het punt stond voltooid te worden waar alle ware Europeanen met ongeduld naar hadden uitgezien. De schok van dat veto is dan ook ver en wijd gehoord en, ondanks een latere schijn van tegendeel, jarenlang voelbaar gebleven. En wederom handelde Frankrijk in weerwil van herhaaldelijk afgelegde verklaringen en van de tekst van het verdrag zelf, waarin de Zes gezamenlijk andere Europese Staten, die het Verdrag zouden aanvaarden, opriepen om zich als volwaardig lid in hun rijen te scharen.

Thans, december 1967, moet men vaststellen dat Frankrijk wederom een ontwikkeling heeft afgebroken en daarmee wederom een historisch proces van de allergrootste betekenis heeft gefrustreerd. Wederom is zulks gebeurd onder aanvoering van overwegingen die niet de eigenlijke kern van de zaak raakten. Ditmaal is het zelfs niet mogelijk gebleken tot de opening van onderhandelingen te geraken.

De Regering is door deze hernieuwde afwijzing diep geschokt. Zij is dat niet omdat die afwijzing als een verrassing kwam, maar vanwege het feit dat een grote Europese staat, die in zovele opzichten terecht aanspraken kan doen gelden op een vooraanstaande, ja zelfs leidende plaats onder de volkeren van West-Europa, een staat en volk waarvoor algemeen, ook in Nederland, op velerlei gebied bewondering wordt gekoesterd, een dergelijke negatieve politiek voert. De kansen die aan Europa geboden zijn om zijn toekomst nieuwe vorm te geven, om de creatieve energie waaraan ons werelddeel zo rijk is - en die zo veelvuldig is verkwist in onderlinge strijd - aan te wenden voor het gemeenschappelijk welzijn; om Europa een plaats in de wereld te verzekeren die het in staat zou stellen een volwaardig en effectief deelgenoot te zijn in het Atlantisch bondgenootschap - al deze kansen heeft men wederom niet kunnen grijpen. Het zijn deze overwegingen, die de schok waarvan ik sprak, veroorzaken.

De Regering staat thans - met U - voor de vraag hoe de toekomst van Europa moet worden beschouwd. Daarbij kan er geen sprake zijn van een overhaaste of ondoordachte reactie. Evenmin echter kan er sprake zijn van een stilzwijgend overgaan tot de orde van de dag. De Regering stelt zich voor zich te laten leiden door de volgende drie uitgangspunten:

1. Het eerste uitgangspunt is dat de aanvragen tot toetreding van het Verenigd Koninkrijk en de overige landen niet zijn afgewezen en derhalve op de agenda blijven staan. Zulks is ook duidelijk tot uitdrukking gebracht in de conclusies van de voorzitter van de Raad. Dit betekent derhalve dat, zolang de aanvragen niet worden teruggetrokken - en de Regering heeft met voldoening kennis genomen van de eerste ter zake duidelijke reacties van de Engelse regering - een later positief antwoord van de Raad op deze aanvragen mogelijk blijft. Op welke wijze dit zal geschieden, is nog in onderzoek, doch zeker is dat elk lid van de Raad van Ministers van de Gemeenschappen op elk gewenst ogenblik de hangende toetredingsaanvraag ter discussie zal kunnen stellen.

Het ligt in het voornemen van de Regering om zulks ook te doen op ieder ogenblik waarop dit gewenst voorkomt. Aldus wordt een mogelijkheid geschapen om elke handeling van de Gemeenschappen te toetsen aan de vereisten en gevolgen van de hangende toetredingsaanvragen.

2. Het tweede uitgangspunt van de Regering is het volgende. Voorlopig, d.w.z. zolang de huidige toestand voortduurt, kunnen de Europese Gemeenschappen niet langer gezien worden als de belichaming bij uitstek van het ideaal van het Verenigd Europa. Desondanks blijft het beleid van de Nederlandse regering erop gericht dat de Europese Gemeenschappen, ondanks beperkingen en onvolkomenheden en de thans toegebrachte zware terugslag, het fundament vormen waarop de eenheid van Europa eenmaal zal worden gegrondvest. Er is ook nimmer aan getwijfeld dat deze Gemeenschappen voor Europa de hoop van de toekomst vertegenwoordigen en de best begaanbare weg naar dat doel zijn. In dit perspectief is het Nederlands optreden steeds geplaast.

Het herhaalde Franse optreden plaatst de Regering echter wel voor de noodzaak zich ernstig te bezinnen. De werkelijkheid gebiedt namelijk te erkennen dat het gevaar niet denkbeeldig is dat de Gemeenschappen niet de weg naar een verenigd Europa zullen wijzen, doch een straat die dreigt dood te lopen. Onder zulke omstandigheden kan de noodzakelijkheid zich voor gaan doen het beleid op een andere leest te schoeien en aan een beperktere werkelijkheid aan te passen. Daarbij zou het onjuist zijn medewerking te verlenen aan handelingen of zich offers te getroosten, die alleen in een wijder verband zinvol zijn. Tevens zullen wij er tegen moeten waken, dat elders in de wereld de illusie post zou vatten als zou men het Europa van de Zes kunnen vereenzelvigen met het eigenlijke Europa.

3. En tenslotte kom ik tot het derde uitgangspunt.

In afwachting van het ogenblik waarop de Gemeenschappen de dimensie zullen verkrijgen die hen waarlijk

Europees zal maken, dienen die Lid-Staten die de uitbreiding wensen, individueel en gezamenlijk in nauw overleg te treden met de toekomstige Lid-Staten teneinde op al die terreinen, die zich daartoe lenen tot een actieve en vruchtbare samenwerking te geraken. De Regering is van mening, dat met kracht gestreefd moet worden naar een vorm van samenwerking, die zowel politieke uitdrukking geeft aan de overtuiging dat deze landen bij Europa behoren en in het proces van eenwording dienen te worden betrokken, alsook de mogelijkheid biedt om tot concrete actie over te gaan. Langs deze weg kan gepoogd worden te bereiken dat de kloof tussen het Verenigd Koninkrijk en de overigen niet wordt vergroot. Doch vooral van belang is - mede in ons eigen belang - dat het Verenigd Koninkrijk en de overige kandidaten zich niet afwenden van Europa, maar bij de Europese zaak nauw betrokken blijft. Wil men de hoop en belangstelling voor de Europese eenwording in die landen levend houden, dan is het noodzakelijk dat de Vijf ook daadwerkelijk blijk geven van hun wil om deze landen reeds thans zoveel mogelijk in het eenwordingsproces te betrekken. Bovendien kan door zulk een nauwe samenwerking de stilstand, die op sommige gebieden wellicht zal intreden, door vooruitgang op andere gebieden worden gecompenseerd. Zo zal de beschikbare tijd toch ten nutte kunnen worden gemaakt voor de uiteindelijke eenwording van Europa. De Regering is doende op dit gebied, in overleg met haar partners van de Vijf, tot nadere preciseringen te komen. Twijfelachtig is nl. of een eenvoudige procedure van consultatie voldoende uitzicht biedt op het gestelde doel.

Mijnheer de Voorzitter, ziehier de overwegingen die op dit ogenblik de Regering bezielen. Liever ware het mij geweest, indien ik U het beeld had kunnen schetsen van een dynamische ontwikkeling naar het einddoel en van nieuwe geslaagde ontwikkelingen in de richting van de Europese eenwording. In de storm die thans is opgestoken omtrent de toekomst van Europa komt het er echter op aan dat men zich schrap zet - om het goede te behouden dat tot stand is gebracht en om de mogelijkheid open te laten voor een nieuw begin onder betere omstandigheden.